

Leven Lang Ontwikkelen en Waterstoftechnologie

CHANGE - CHALLENGE - CHANCE

*Presentatie op 11 december
op landelijke practoratendag*

*Roeland Hogt
Practor Automotive
Noorderpoort*

**Prac//
toraat**
automotive

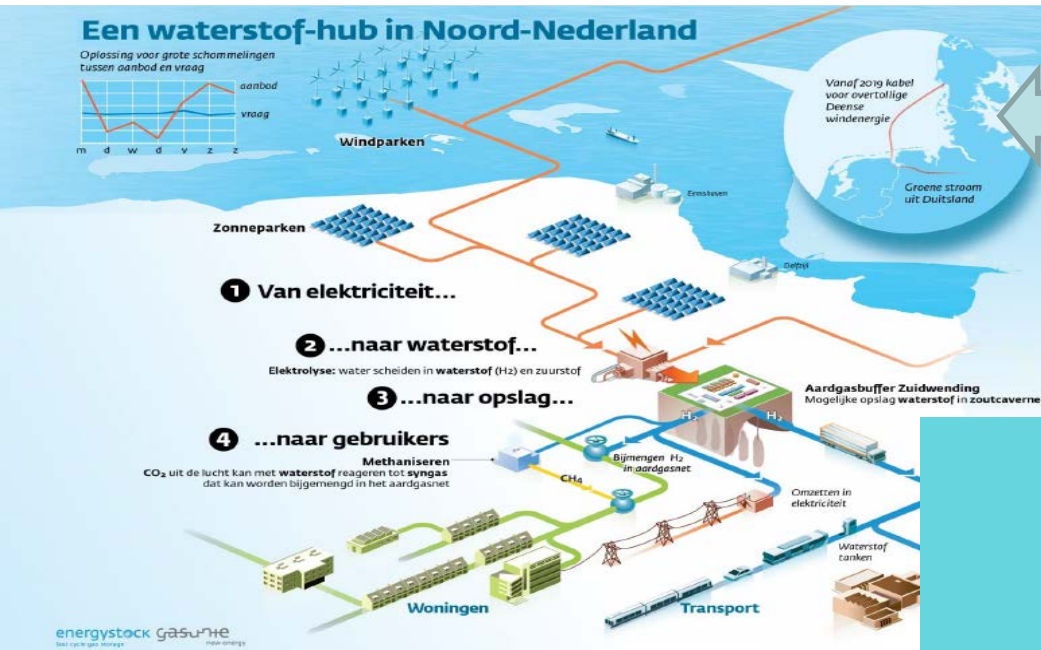
Noorderpoort
Automotive & Logistiek

Energy College

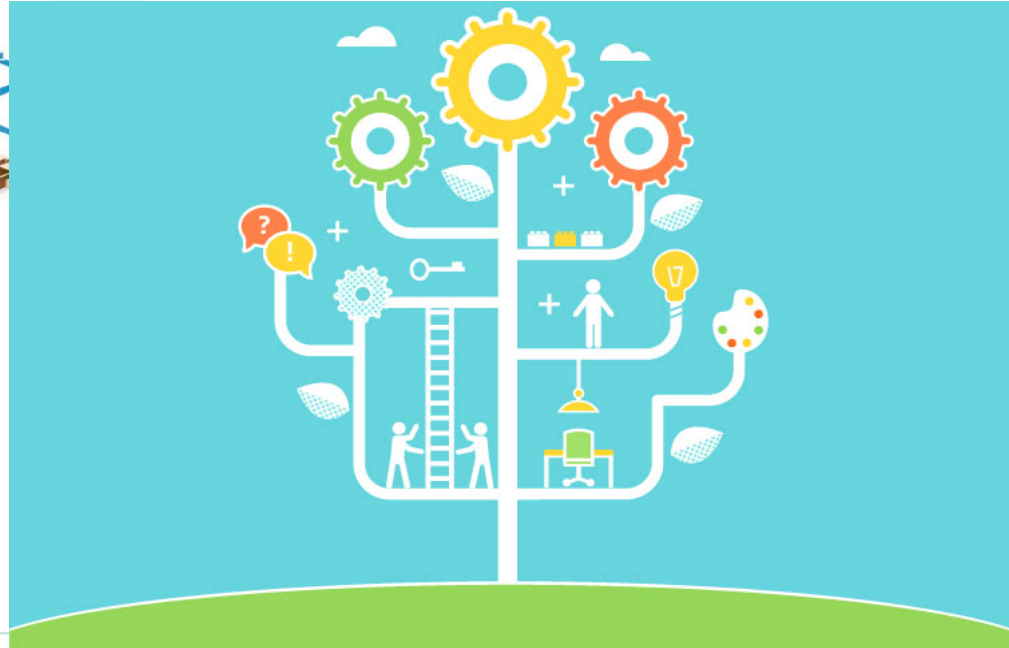

*Projectontwikkelaar waterstoftechnologie in MBO
onderwijs namens Energy College*

Stelling: Verbinden is de uitdaging en de kans

Waterstoftechnologie:
De ontwikkeling van de groene waterstofeconomie

Leven Lang Ontwikkelen
Het aanbieden van vraag gestuurd onderwijs in elke fase van de loopbaan van de student

Onderzoeksvraag voor deze sessie

Leven Lang Ontwikkelen

Het kunnen we vraag gestuurd onderwijs aanbieden in elke fase van de loopbaan van de student?

1. Welke scenario's kunnen gebruikt worden voor de inrichting en organisatie van LLO?
  - Wat wordt toegepast bij de scholen?
  - Wat zou kunnen worden toegepast?
2. Welk scenario past bij welk onderwijsmodel?
3. Wat zijn de slaagfactoren vanuit de
  - Organisatie (opleidingsteams en faciliteiten)
  - Aansturing (change agent / practor)
  - Informatie/communicatie (kennismanagement)

DENK HIER ALVAST OVER NA.....

VERBINDEN MET HET PASSENDE SCENARIO IS DE UITDAGING EN DE KANS DE NU VOLGENDE PRESENTATIE BESCHRIJFT LLO+WATERSTOFTECHNOLOGIE

Opbouw presentatie

- Theorie: Strategie, innovatie en verandering
- Toepassing: Leven Lang Ontwikkelen in de waterstoftechnologie
- Realisatie: Verleden, heden, toekomst

Meer weten..... Zie de publicatie en de leaflets

Publiek-private samenwerking voor toekomstbestendig beroepsopleiding voor de Noord-Nederlandse energiesector.

Samenwerkingsverband

- 5 ROC's, 2 AOC's
- 3 provincies, 4 gemeenten
- 47 regionale bedrijven

Pijlers

- rekening van studenten en zij-instroom
- onderwijsaanpak kennis & vaardigheden
- samenwerking met praktische acties community

Doelstellingen

1. vasthouden instroom technische studenten
2. vergroten kennis en vaardigheden studenten voor de energietoer
3. vergroten kennis en vaardigheden docenten en zij-instroomers over de energietoer
4. vergroten kennis en vaardigheden medewerkers in bedrijven
5. realiseren van een actieve leefgemeenschap

Groei

	2016/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
1. vasthouden instroom technische studenten	1800	1800	1800	1800
2. vergroten kennis en vaardigheden studenten voor de energietoer	400	1200	1800	2400
3. vergroten kennis en vaardigheden docenten en zij-instroomers over de energietoer	50	70	90	100
4. vergroten kennis en vaardigheden medewerkers in bedrijven	100	300	300	400
5. realiseren van een actieve leefgemeenschap	40	55	65	70

Thema's

- waterstof
- energieopslag & duurzaamheid
- gasnet
- power to gas

Energy College

Gas 2.0 wordt mede mogelijk gemaakt door:

MBO instellingen

Regionale bedrijven

Regionale overheden

Energy College

Energy College

Onderwijsplan waterstoftechnologie "plan en realisatie"

Samen naar duurzaam vakmanschap in energieketen en toepassing

Ronald Hagt, projectcoördinator Waterstoftechnologie in het MBO, R.Hagt@noordpool.nl

Waarstofconcepten en toepassingen in een waterstofeconomie ontwikkelen zijn sterk in de regio, maar worden in het onderwijs nog niet structureel toegepast. De veranderingen met de partners in innovatie-consortia (zoals Noordrijse Innovatie Board en HYDROGREENV) bieden de mogelijkheid om hierin mee te ontwikkelen.

In dit kader van het RIF GAS 2.0 project (2018-2022) werken de 7 MBO opleidingen in Noord-Nederland* samen met overheid en bedrijven om te spelen op de vraag naar in de nieuwe technologie ontwikkelde medewerkers. Voor de waterstoftechnologie wordt een richtlijn gericht op de energieketen (van opwekking naar toepassing) en de toepassing in mobiliteit, industrie, wonen en de energieketen. De doelstelling van het onderwijsplan waterstoftechnologie bestaat uit twee delen:

1. Het ontwikkelen van een leefbaar/leerbaar/leerbaar omgeving rondom de energietoer en innovatie van waterstoftechnologie.
2. Het ontwikkelen van kwalificerende leeromgeving voor de pijlers Voorwaardelijk Leeren, Ervarenleren en Innoveren Leeren.

Dit leaflet is een zeer verkorte versie van het onderwijsplan dat rondom waterstoftechnologie is opgesteld in samenwerking met onderwijs, overheid en bedrijven:

inleiding

De vraag om onderwijs te ontwikkelen rondom waterstoftechnologie is een beweging van buiten naar binnen: de productiemilieus en de economische waarde en de maatschappelijke ontwikkeling verlopen met de energietoer. In de ontwikkeling van de waterstofeconomie zijn de productie verband over Mobiliteit, Gebouwe omgeving, Energiesystemen en Industrie.

Werkplan

De samenhangende werkwijze bestaat uit acht werkschakels: 1. Analyse en plan, 2. Ontwikkelen en realiseren en 3. Beroep en opschaling.

Onderwijsplan en samenwerking

Het onderwijs kan op diverse wijzen worden aangevuld: effectiefste van het gangbare onderwijsmodel en het ontwikkelen onderwijsmodel.

Volgens de theorie van de leeromgeving Communiteit zijn er drie pijlers: Voorwaardelijk Leeren, Ervarenleren en Innoveren Leeren. De leeromgeving wordt gerealiseerd door allen samen te werken. Tussen opleidingen maar ook in:

Het onderwijsplan voor waterstof

* HYDROGREENV staat voor: "HYDROGEN Regional Energy Economy Network Netherlands"
 * Het onderwijsplan voor waterstoftechnologie, versie 2.0.0
 Ronald Hagt, 4 juni 2019

Energy College

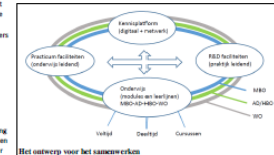
samenwerking met partners. Met ontwerp van het onderwijs en de samenwerking faculteit dit proces binnen de werkelijke kaders van het MBO.

Het ontwerp van het onderwijs gaat uit van modulaire onderwijs bestaande uit drie basismodules, verbindingsmodules en de specialisatiemodules naar landelijke en onderbouw.

Voorafgaand op de flexibiliteit van leeromgeving worden keuzes ontwikkeld in het kwalificatiedocument van het MBO. De figuren 1 en 2 tonen de relatie met de ontwikkelingen buiten het MBO. Hiermee wordt het leven mogelijk om vanuit Leven Lang Ontwikkelen andere doelgroepen te bedienen. Het Noordelijk (Beeld) (Waterstoftechnologie K1049) is in 2019 ontwikkeld en beschikbaar voor landelijke opschaling. Het ontwikkelingsplan voor het komende waterstof en mobiliteit is in mei 2019 gecoördineerd en de ontwikkeling zal in een reeds samengedraaide leeromgeving worden opgevoerd. De andere delen zijn gepland. De modules maken gebruik van een gedeelde basis van mensen, middelen, kennis en faciliteiten.

In het ontwerp voor het samenwerken verbinden we Onderwijs, Kennisplatform, Practicum faciliteiten en R&D faciliteiten met een heldere verdeling van de verantwoordelijkheden alsmede het delen van de kennis en het verbinden van de typen opleidingen voor diverse beroepsprofielen vanuit MBO-AO-MBO-WO. Het gaat om co-creatie en doorlopende ontwikkeling in een breed scala operationeel samenwerk.

De samenwerking met MBO en Entrance is gerealiseerd alsmede de landelijke samenwerking in het kader van Klimaatknoed in de Uitdaging.

Het ontwerp voor het samenwerken

Plan

Het ontwerp voor de ontwikkeling volgt dat van het velddocument "De groene waterstofeconomie" van het Noordrijse Innovatie Board. Het kan zien dat nu starten de basis wordt op de eerste meer te groeien.

Context

Ronald Hagt
 R.Hagt@noordpool.nl
 06 25683918

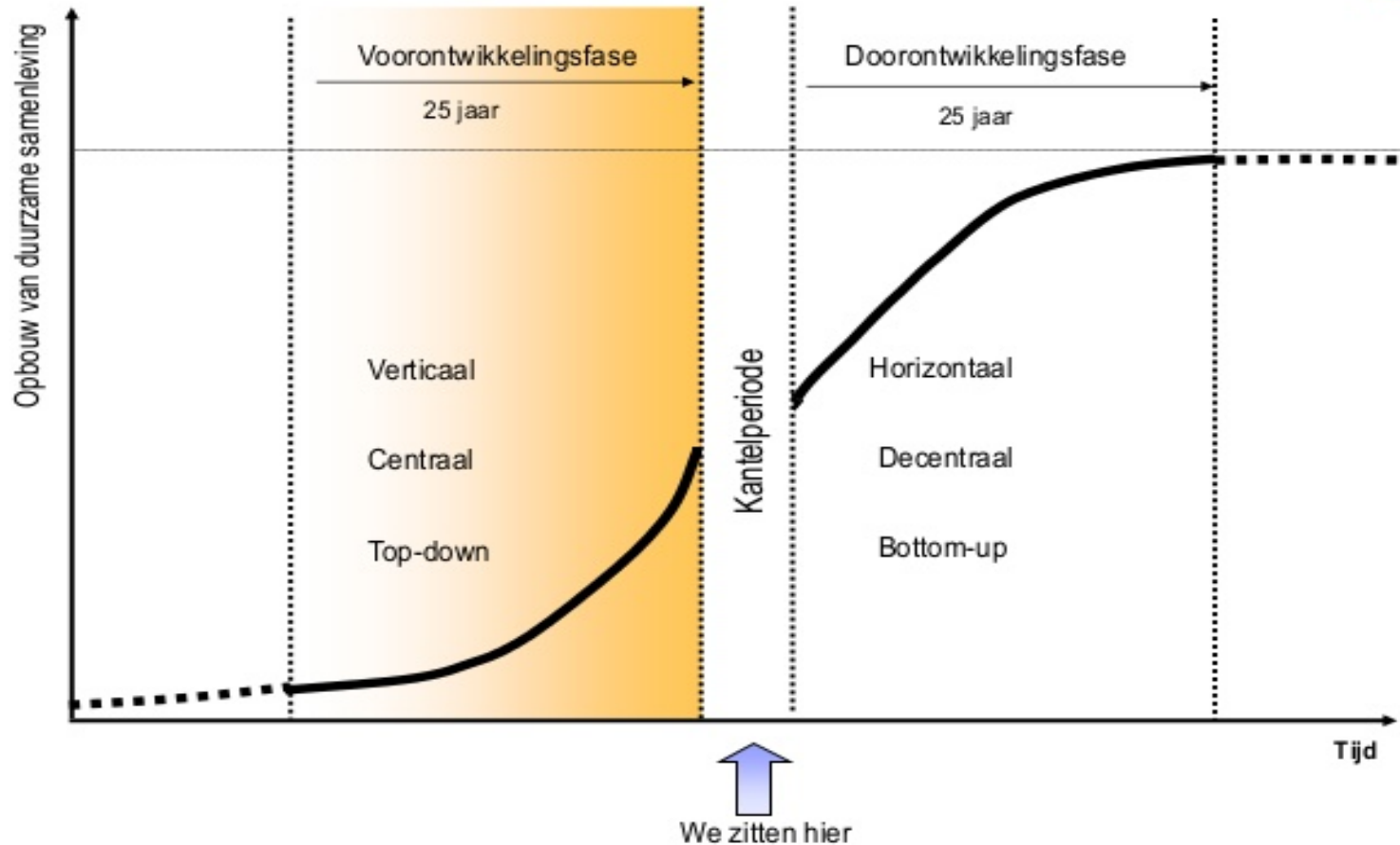

Plan Noordrijse Innovatie Board en onderwijs

Met de transitie (van buiten naar binnen)

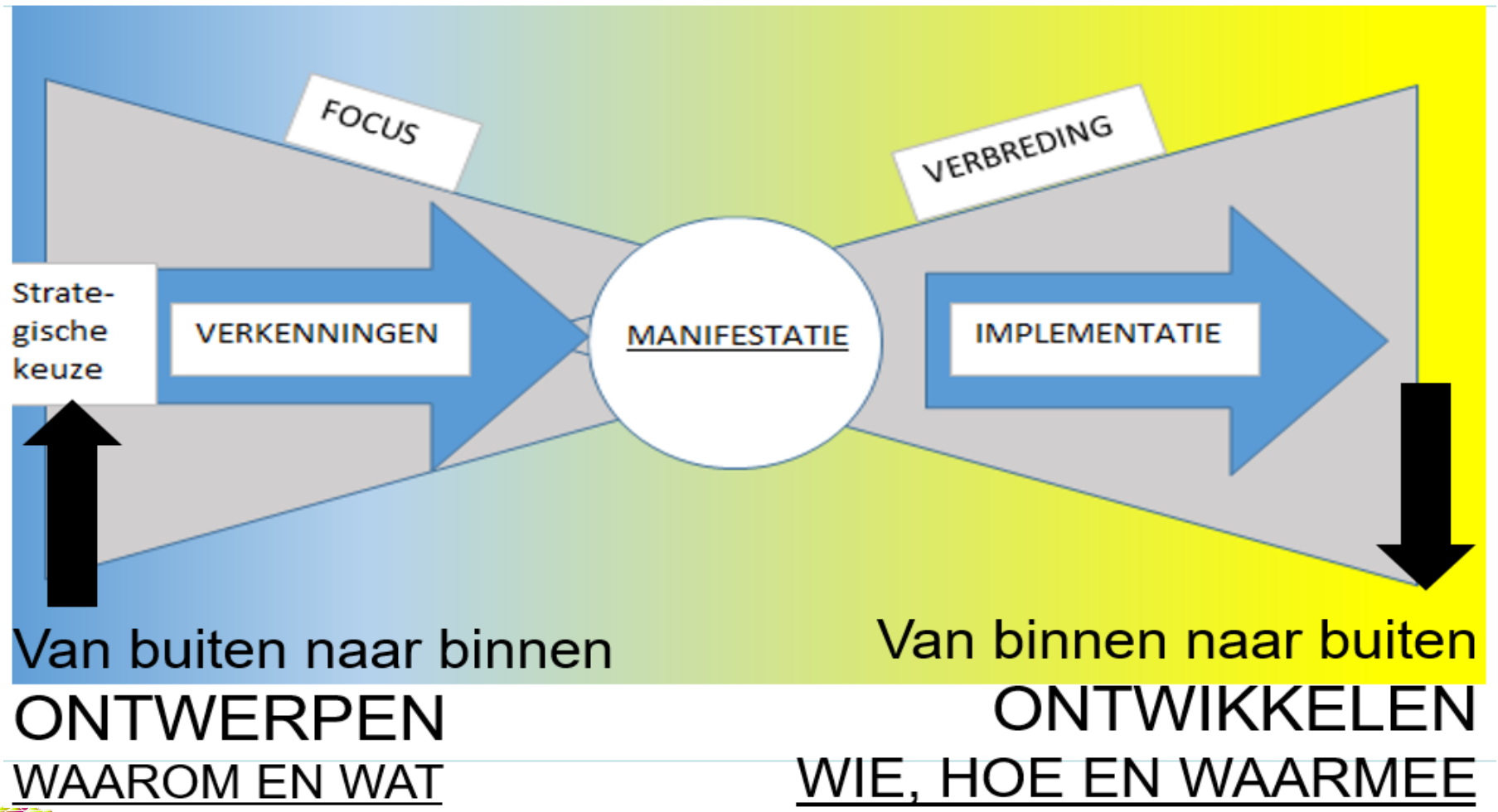
Transitie naar duurzame samenleving

Theorie

Verbinden

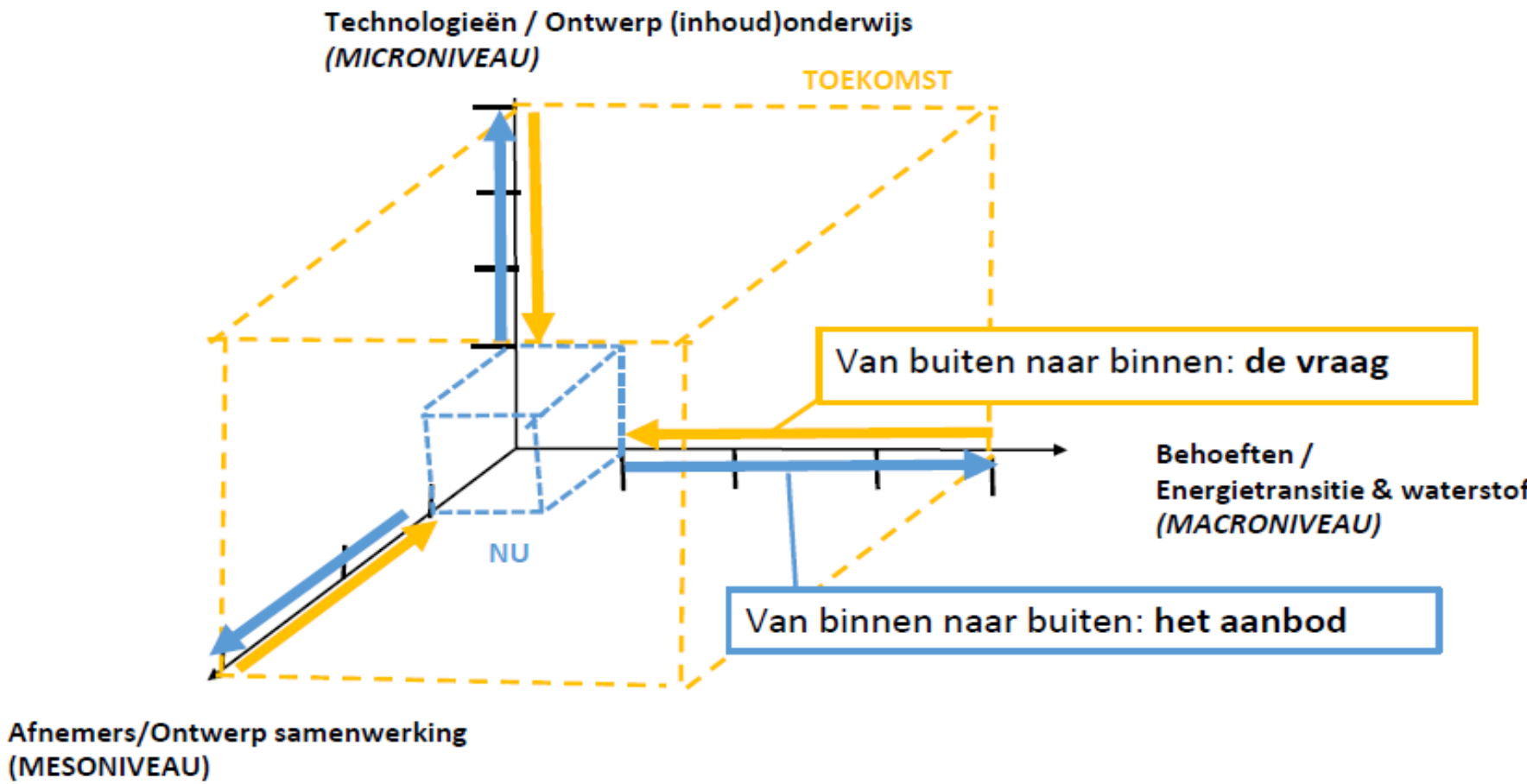
van strategische keuze naar duurzame innovatie

Theorie

Verbinden

van buiten naar binnen en van binnen naar buiten

Positionering organisatie in de strategische ruimte

Macroniveau:

DESTEP:

Demografie,
Economie,
Sociologie,
Technologie,
Ecologie,
Politiek

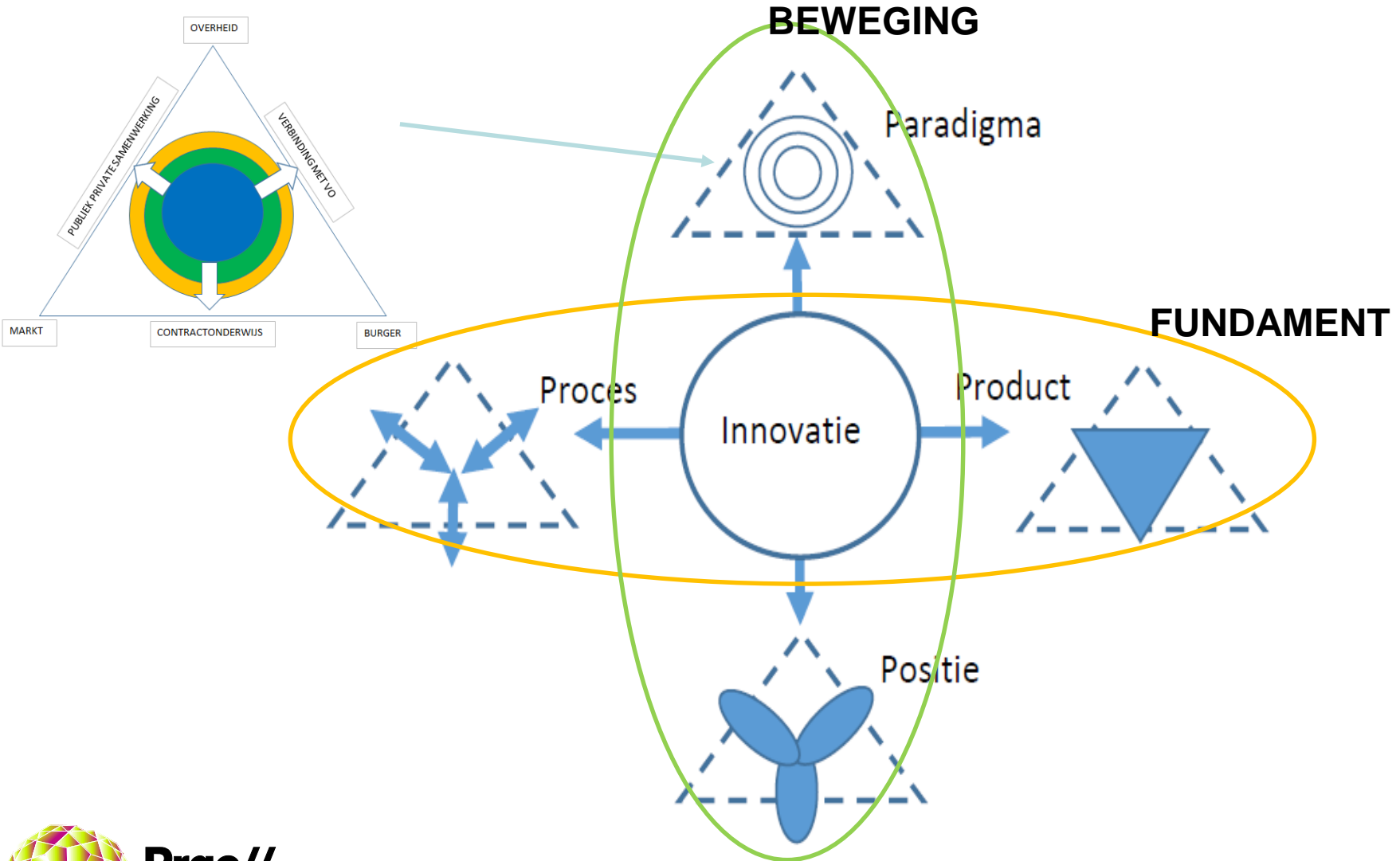
Mesoniveau:

Sturende,
helpende en
verbindende
Actoren

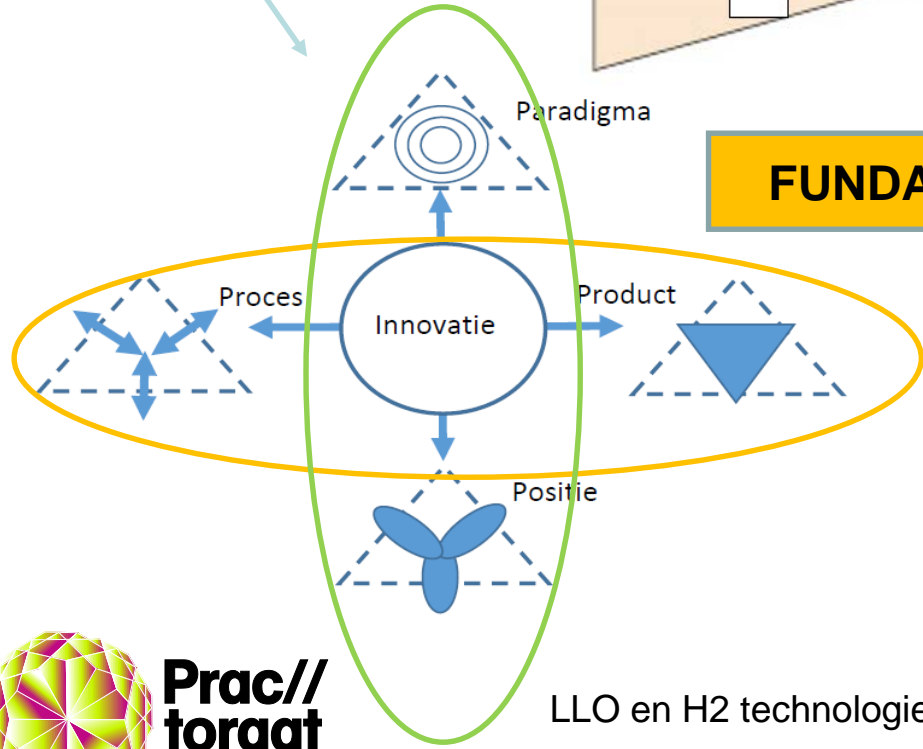
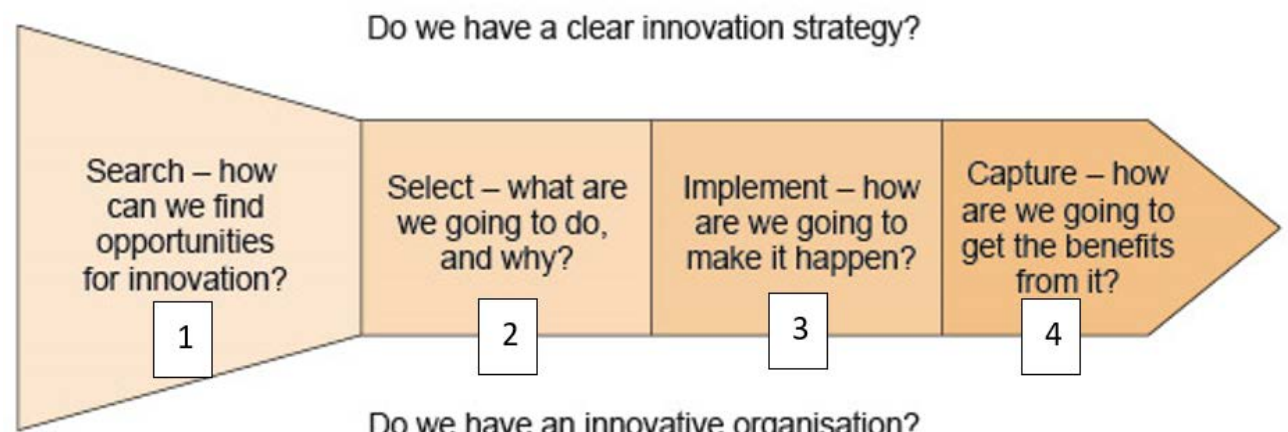
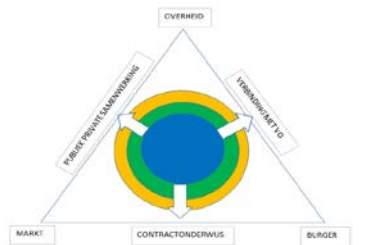

Innovatieruimte, fundament en beweging

Innoveren

Innovatieruimte en Innovatieproces

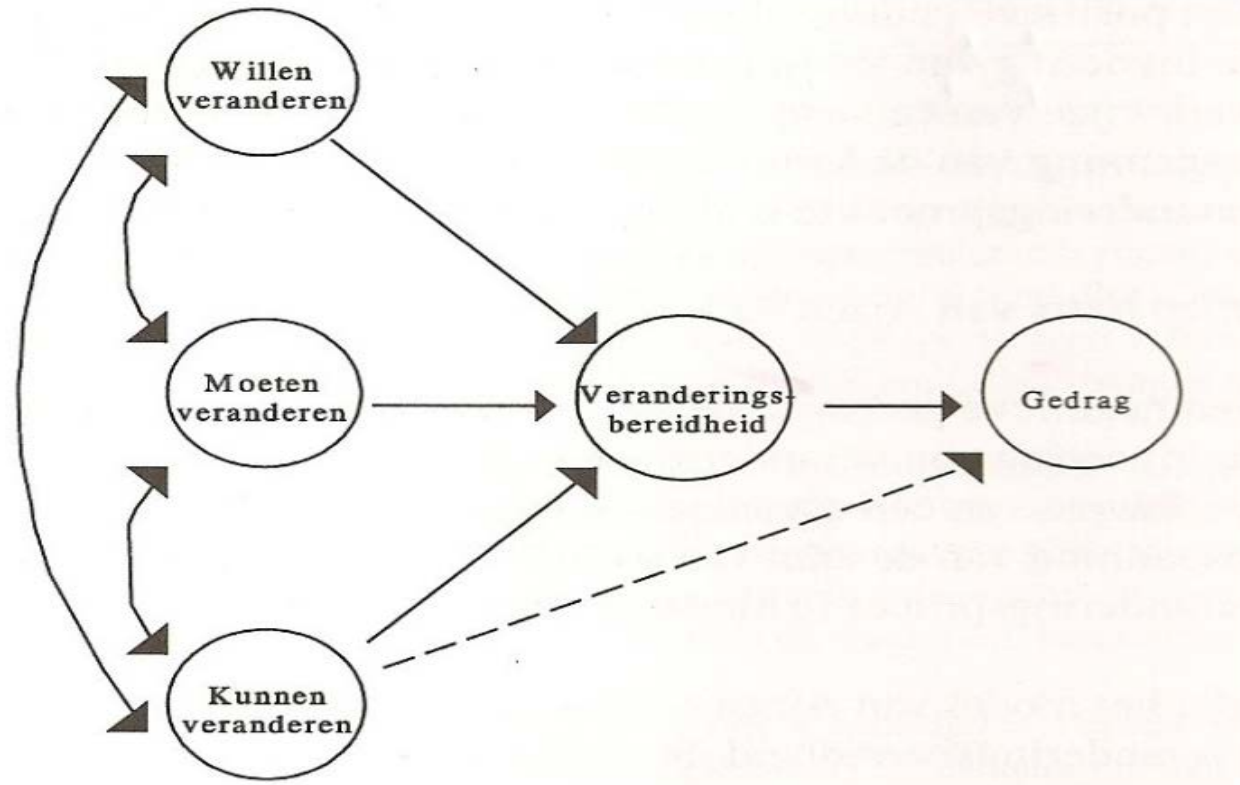

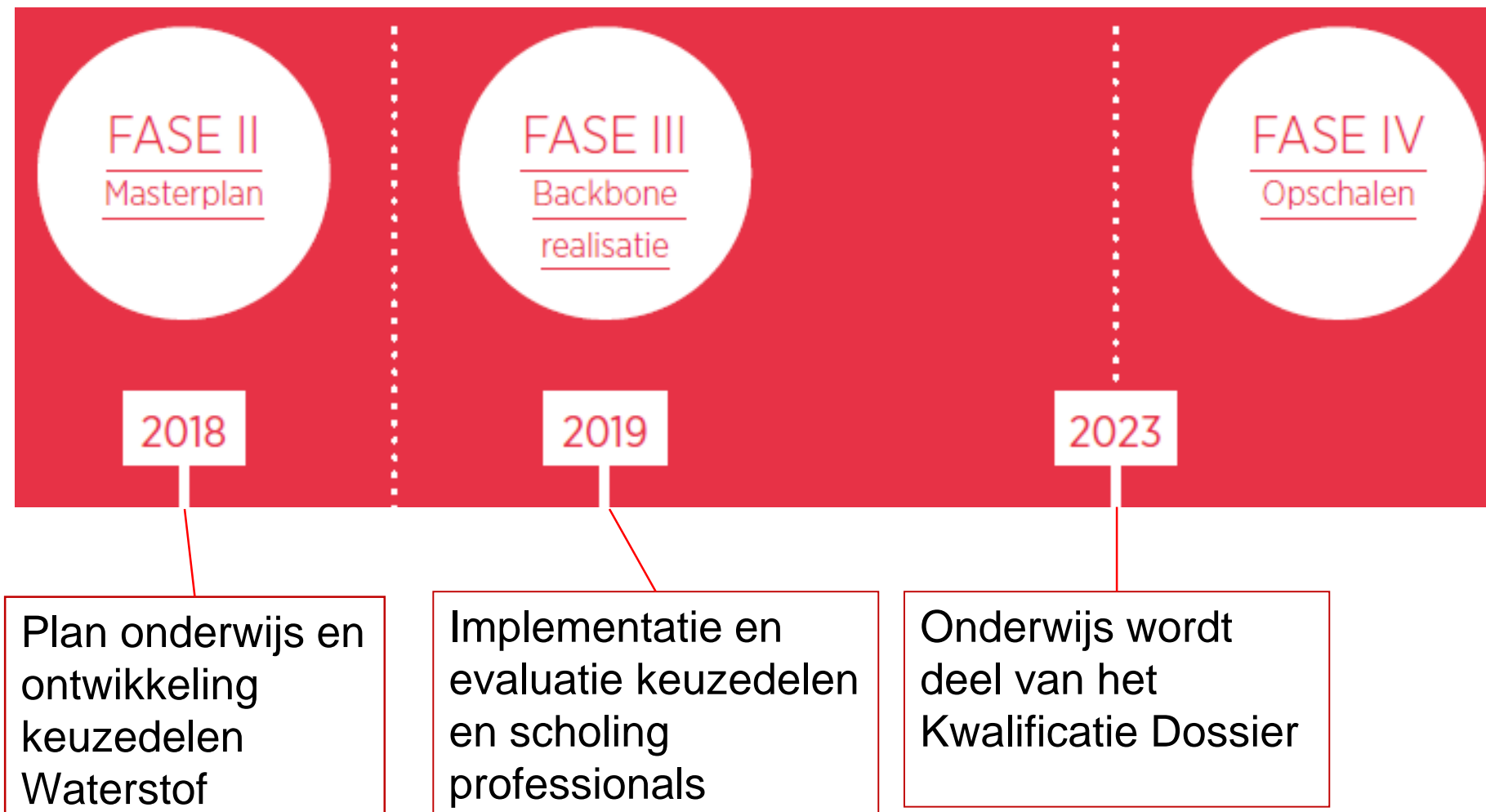
Theorie

Veranderen

Verandercapaciteit: kunnen veranderen

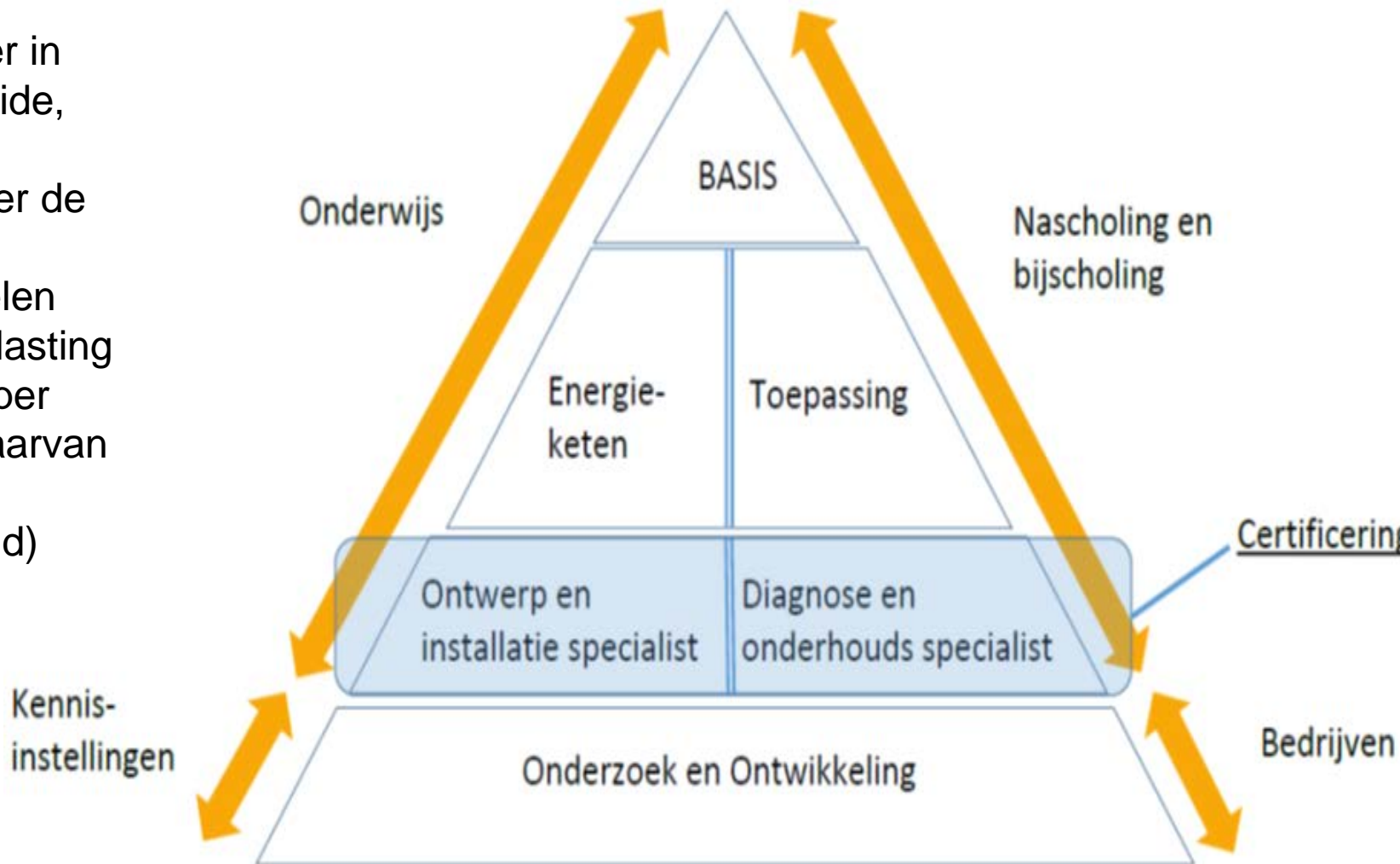
Plus:
Rol Change agent
Rol ICT
(Informatiedeling)

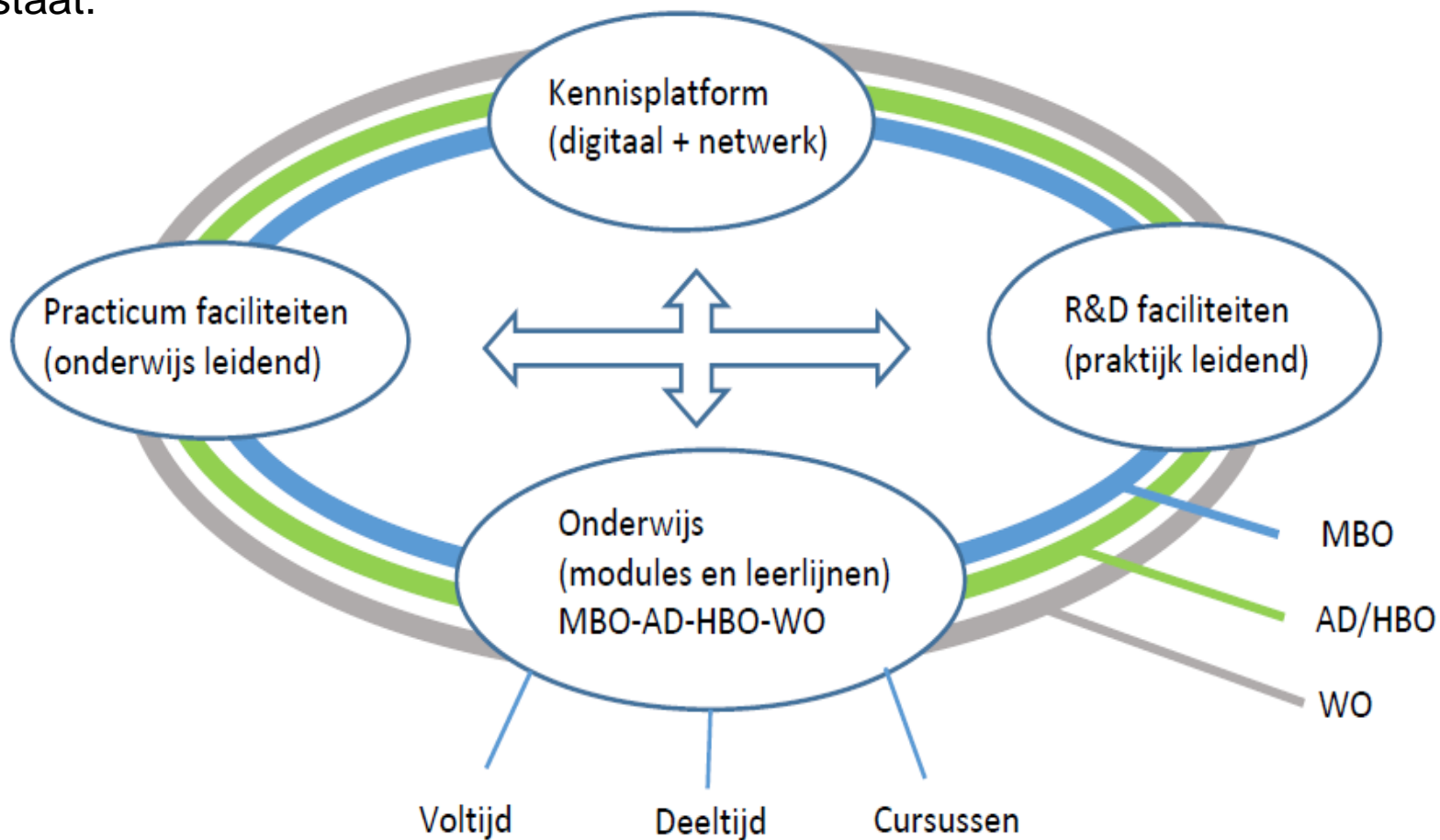

Ontwerp onderwijs

- Hoe lager in de piramide, des te complexer de taak
- Keuzedelen studiebelasting 240 uur per deel (waarvan 48 uur contacttijd)

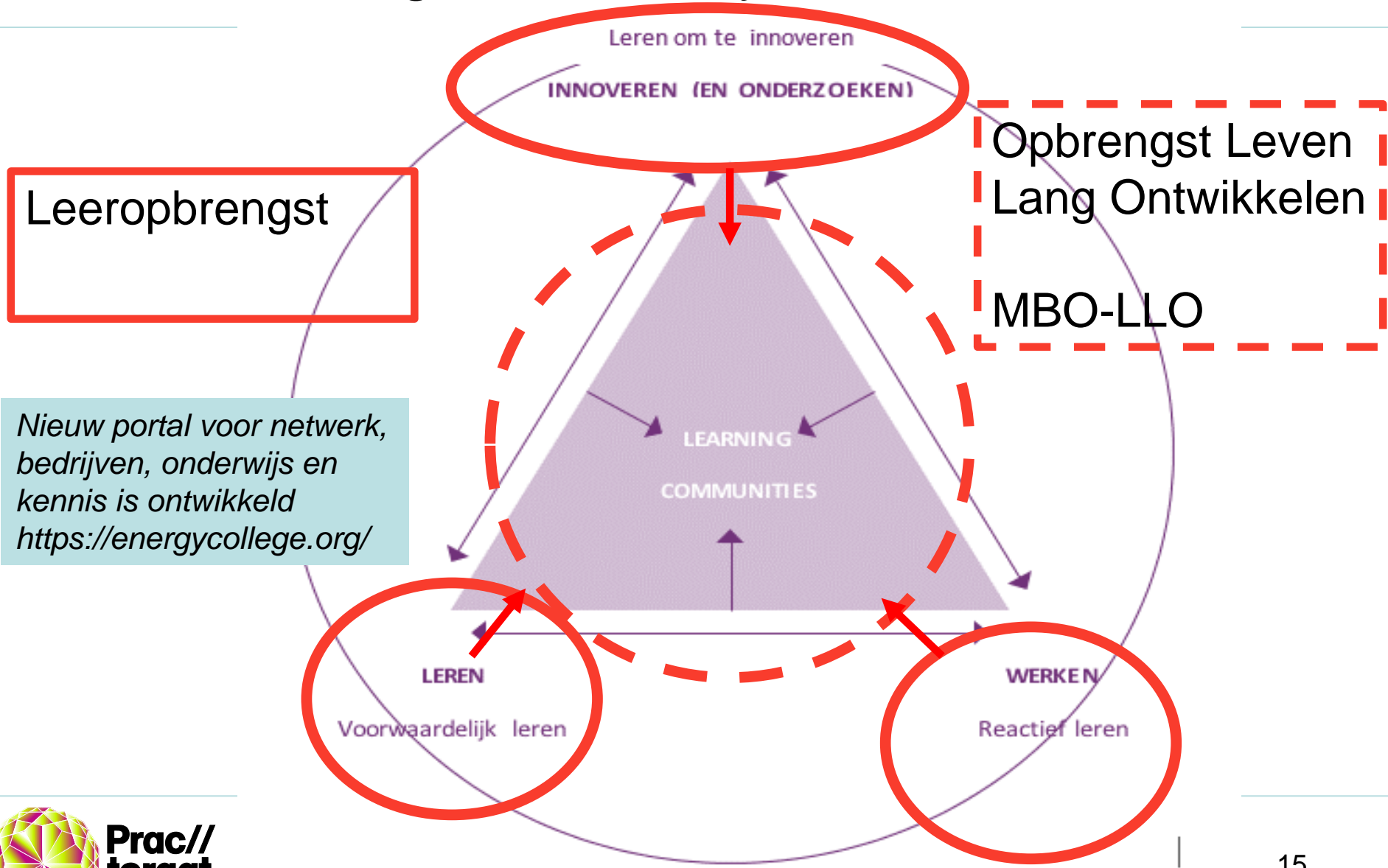

We delen onderwijs, kennis en faciliteiten en bouwen voort op wat al bestaat.

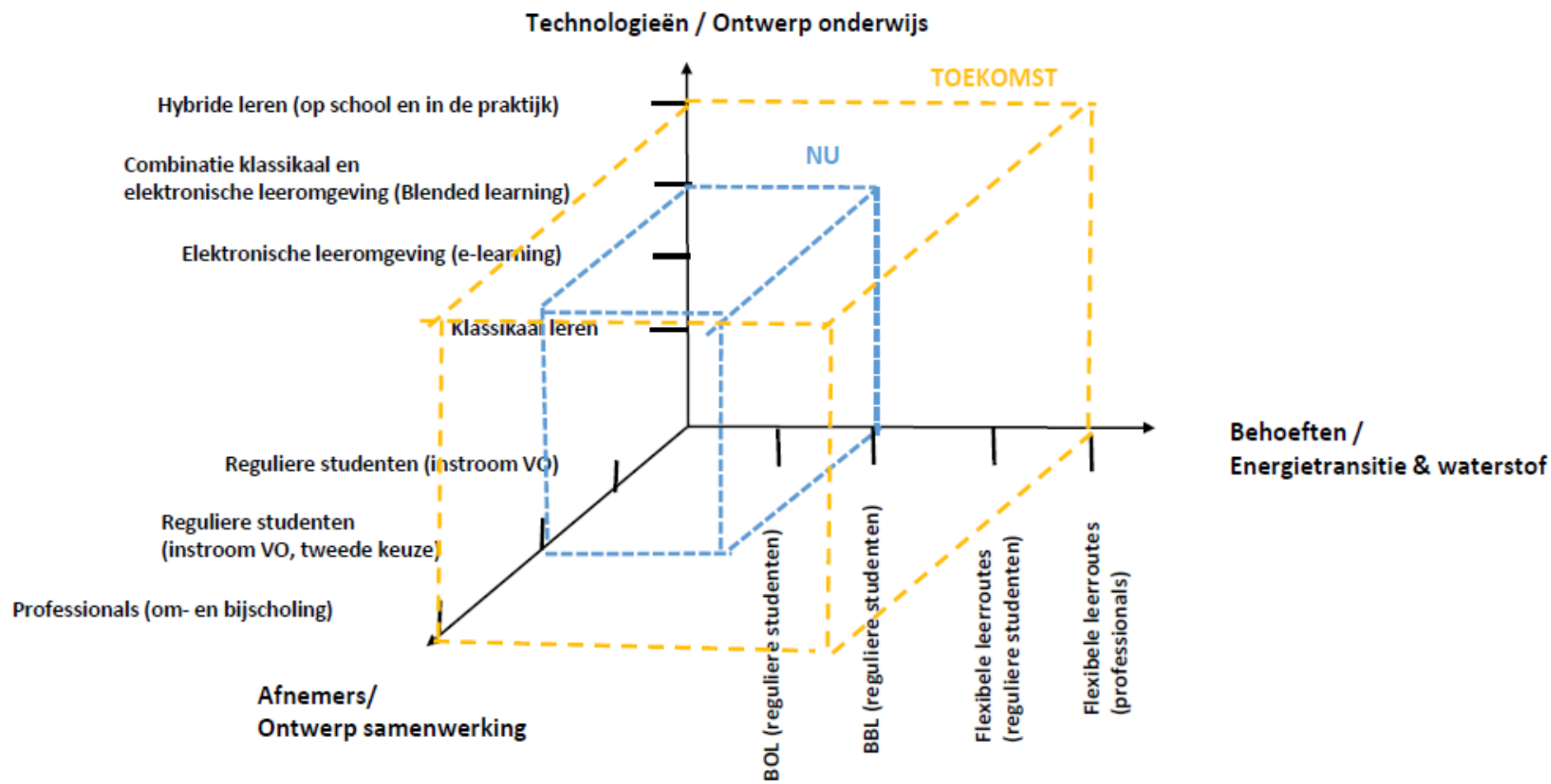
Toepassing

Learning Community: ons raamwerk

Resultaat

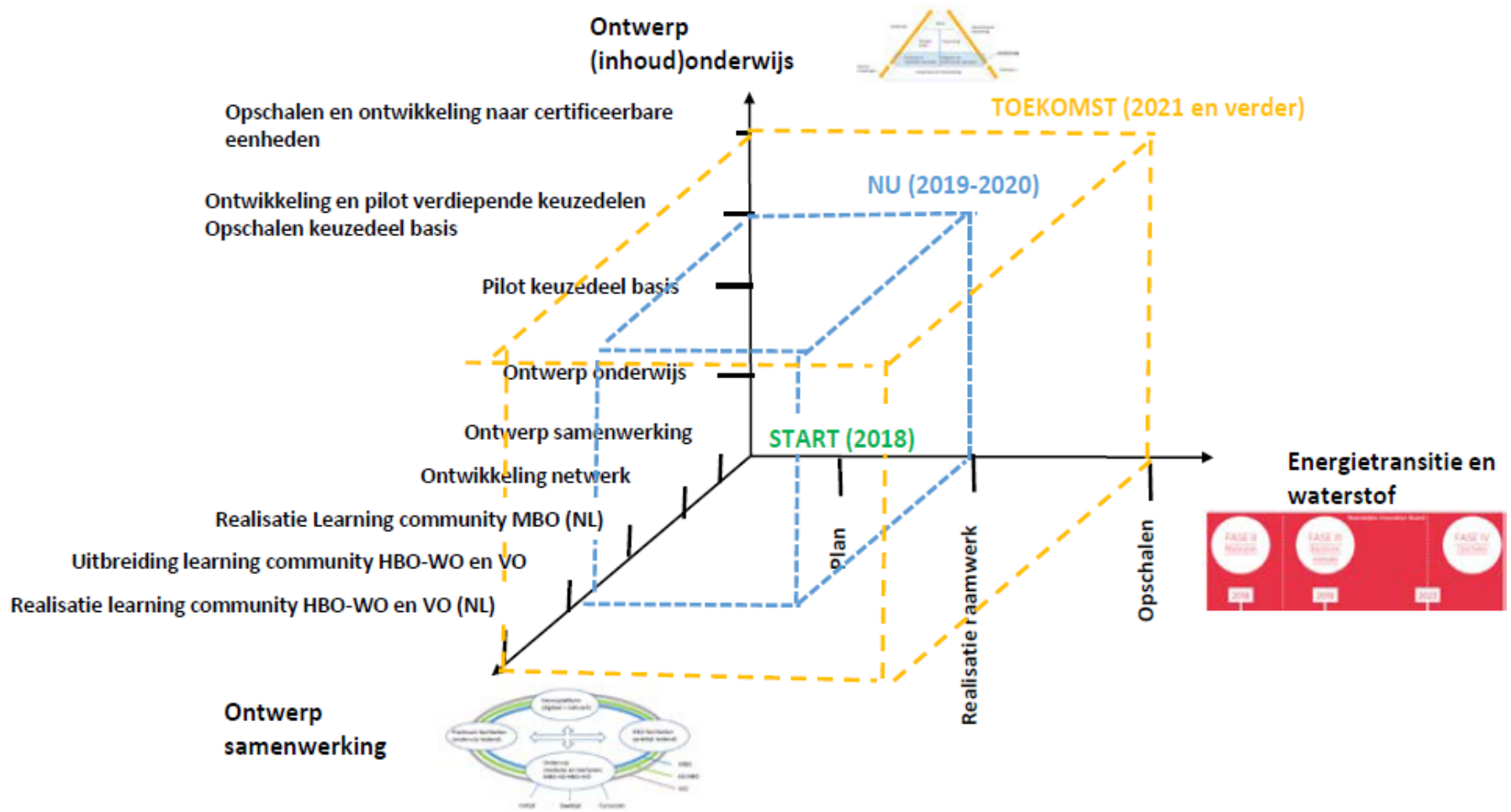
Verleden, heden, toekomst Leven Lang Ontwikkelen

Resultaat

Verleden, heden, toekomst Opleiding waterstoftechnologie

Stelling: Verbinden is de uitdaging en de kans

Een waterstof-hub in Noord-Nederland

Oplossing voor grote schommelingen tussen aanbod en vraag

Windparken

Zonneparken

1 Van elektriciteit...

2 ...naar waterstof...

Elektrolyse: water scheiden in waterstof (H₂) en zuurstof

3 ...naar opslag...

4 ...naar gebruikers

Methaniseren
CO₂ uit de lucht kan met waterstof reageren tot syngas dat kan worden bijgemengd in het aardgasnet

Bijmengen H₂ in aardgasnet

Aardgasbuffer Zuidwending

Mogelijke opslag waterstof in zoutcavernes

CH₄

Omzetten in elektriciteit

Waterstof tanken

Woningen

Transport

energystock gasu+he
bestaat uit gas

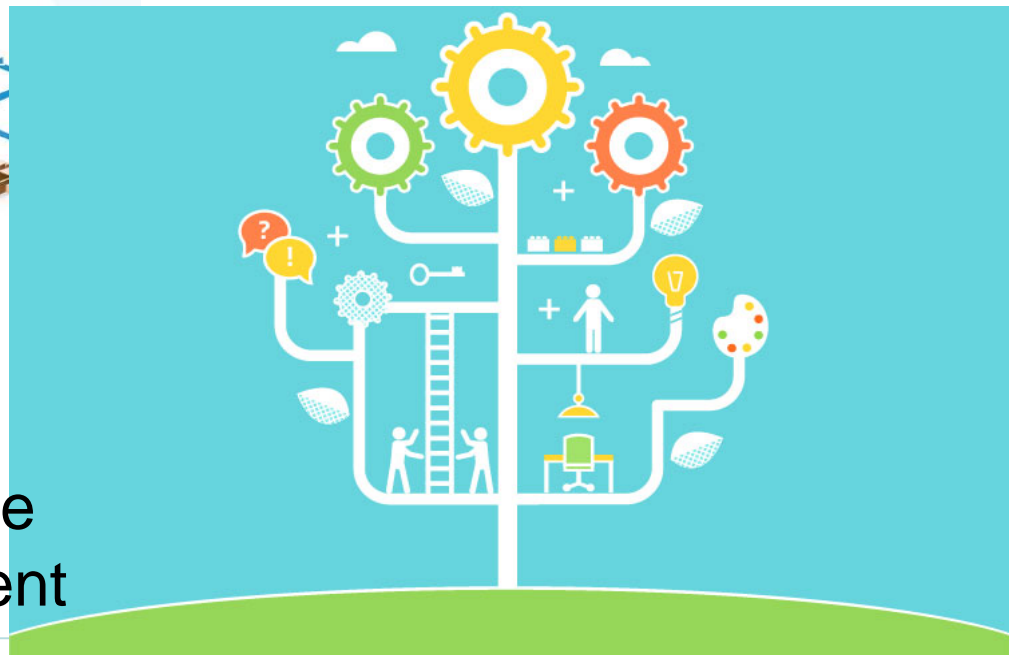
Vanaf 2019 kabel voor overtollige Deense windenergie

Groene stroom uit Duitsland

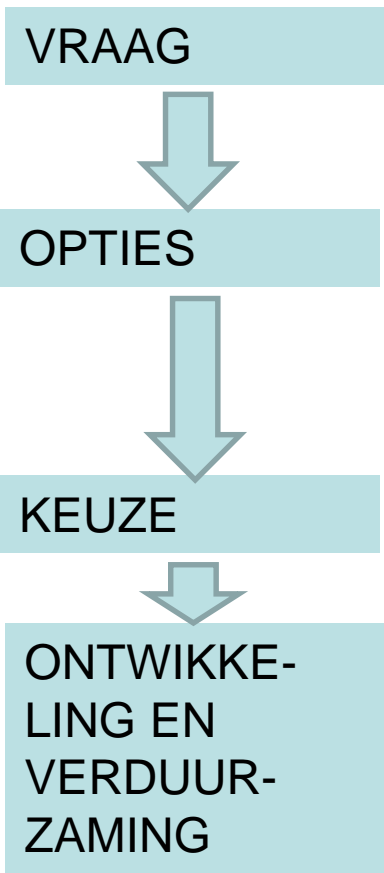
Waterstoftechnologie: De ontwikkeling van de groene waterstofeconomie

Leven Lang Ontwikkelen

Het aanbieden van vraag gestuurd onderwijs in elke fase van de loopbaan van de student

Onderzoeksvraag voor deze sessie

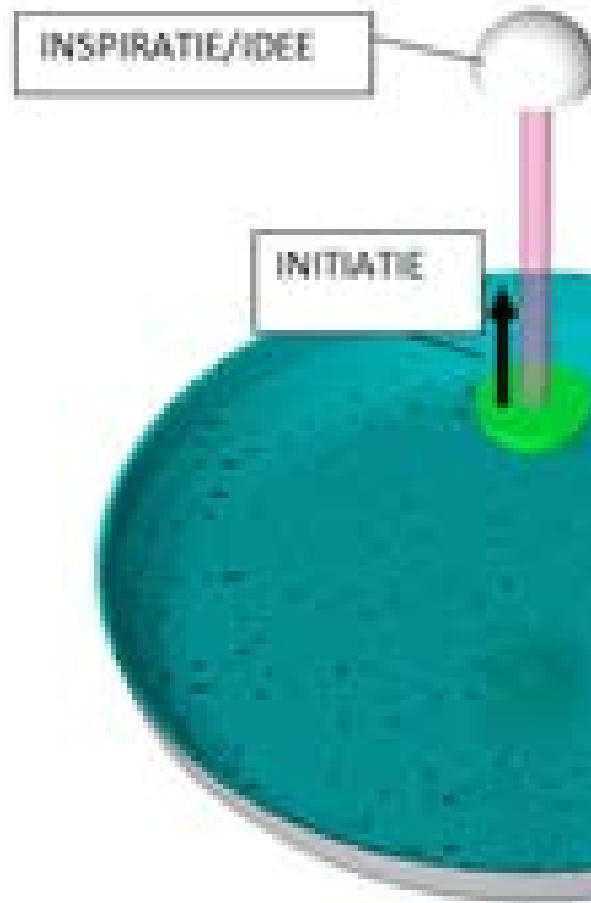
Leven Lang Ontwikkelen

Het kunnen we vraag gestuurd onderwijs aanbieden in elke fase van de loopbaan van de student?

1. Welke scenario's kunnen gebruikt worden voor de inrichting en organisatie van LLO?
  - Wat wordt toegepast bij jouw opleiding?
  - Wat zou kunnen worden toegepast?
2. Welk scenario past bij welk onderwijsmodel?
3. Wat zijn de slaagfactoren vanuit de
  - Organisatie (opleidingsteams en faciliteiten)
  - Aansturing (change agent / practor)
  - Informatie/communicatie (kennismanagement)

Vertrouwen-Verbinden-Realiseren

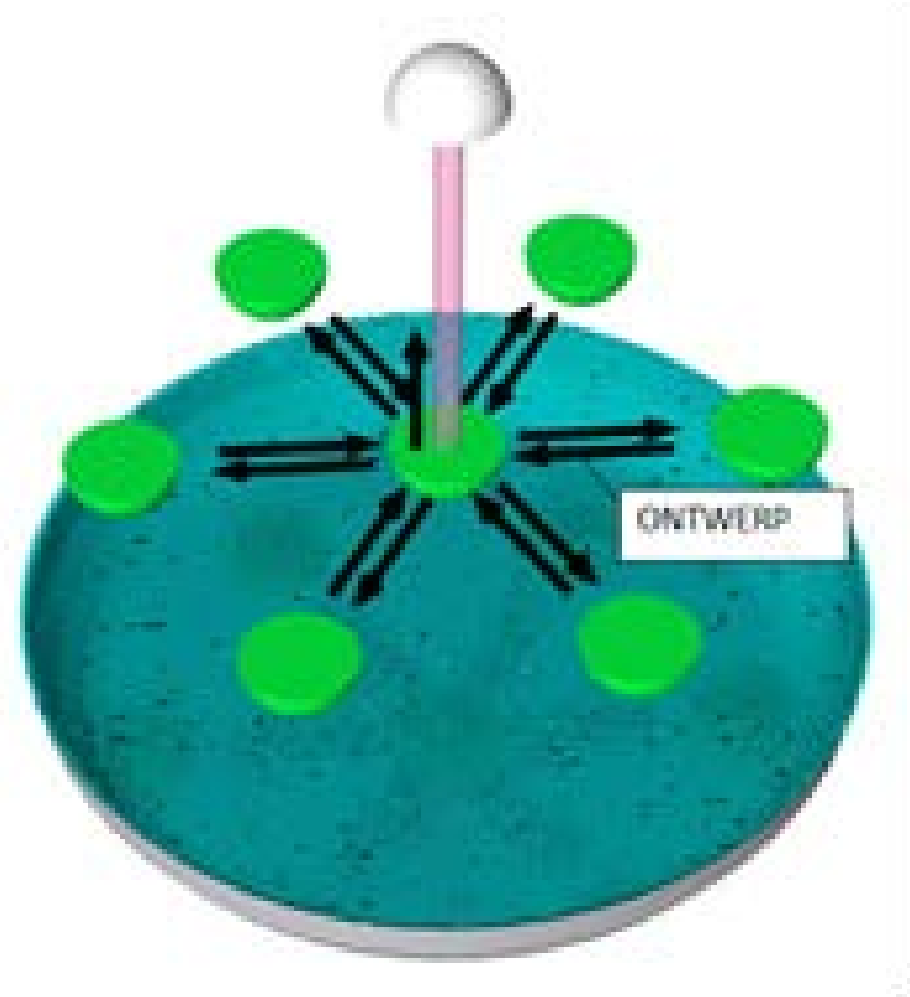
Vertrouwen:
Inspiratie/Idee/Ambitie

*Kijken en bewegen in
de richting van
jouw/onze dromen*

Vertrouwen-Verbinden-Realiseren

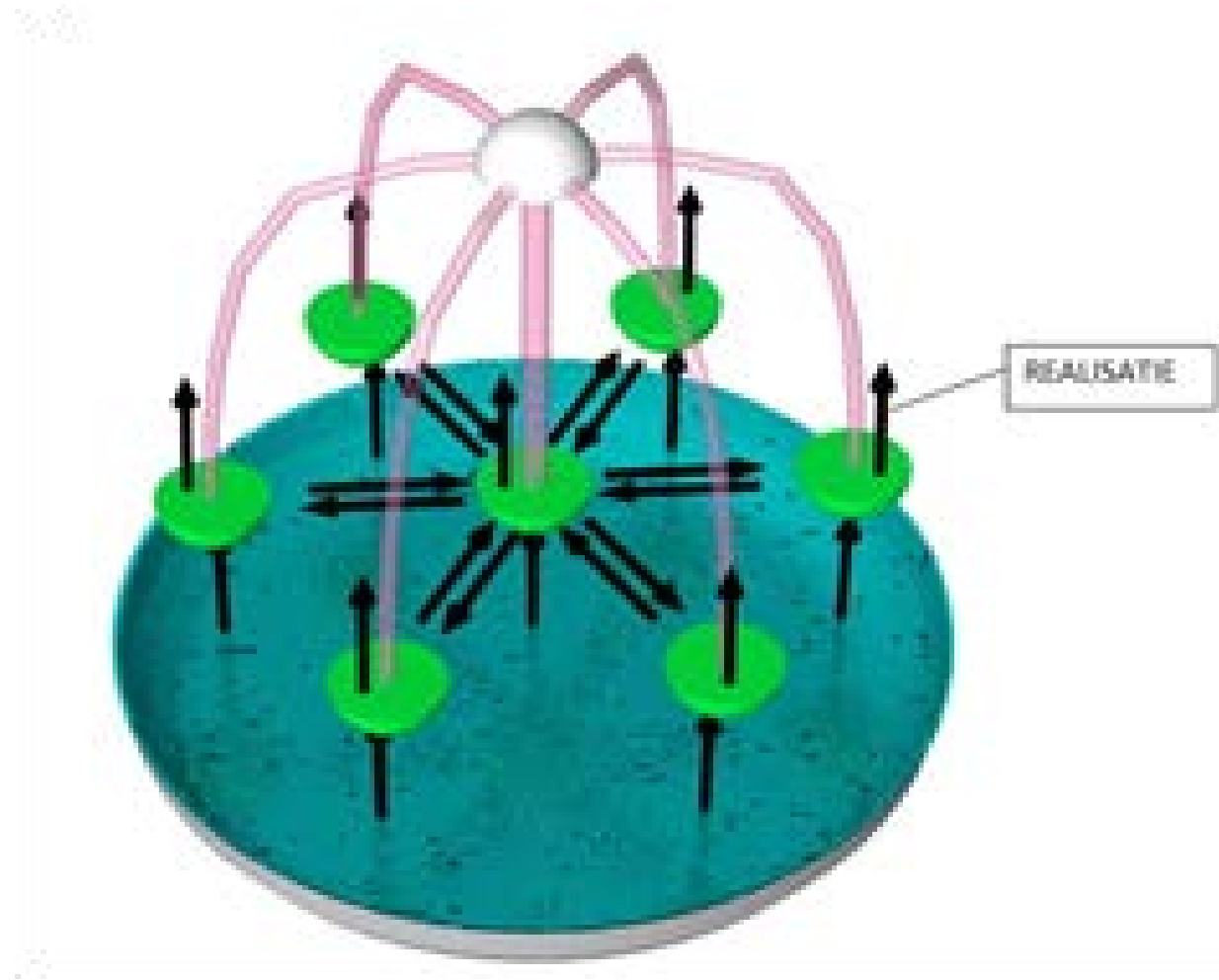
Verbinden: met mensen, kennis, faciliteiten en innovatiekansen

Vertrouwen-Verbinden-Realiseren

Realiseren:
samenwerken aan
een gedeelde ambitie

SAMENWIJS

We zijn onderweg!

Meer weten: RMM.Hogt@noorderpoort.nl